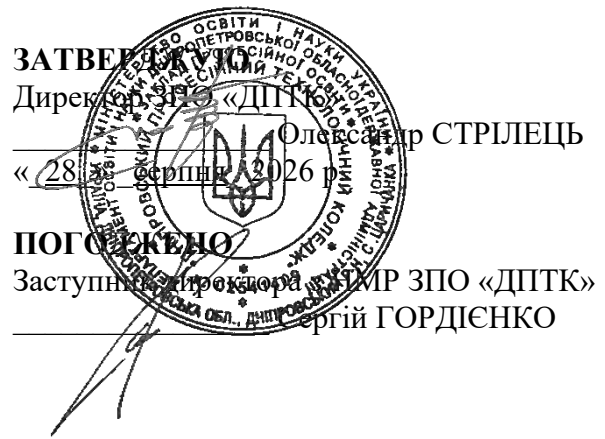

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДСУМКОВИХ ЗАВДАНЬ ДО МОДУЛІВ З ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІОЛОГІЯ»

Спеціальність: G11 Машинобудування (за спеціалізаціями)

Спеціалізація: G11.01 Верстати та інструменти

ЗАВДАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ № 1

Змістовий модуль 1: Теоретико-методологічні засади соціології та соціальна структура суспільства

Максимальна оцінка: 10 балів | Час виконання: 2 години

БЛОК 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ ФУНДАМЕНТ (Максимум — 4 бали)

Формат: термінологічний диктант та тестові завдання закритого типу (по 1 балу за кожну правильну та повну відповідь).

- Соціальна структура та стратифікація:** Назвіть 4 ключові критерії соціальної стратифікації (розшарування) суспільства. Як масштабне формування середнього класу впливає на розвиток вітчизняного машинобудування (попит на високотехнологічну продукцію) та соціальну стабільність демократичної держави?
- Соціальна мобільність в інженерії:** Дайте соціологічне визначення вертикальній та горизонтальній соціальній мобільності. Поясніть, яким чином розвиток машинобудівної індустрії та здобуття вищої фахової освіти діють як найпотужніші «соціальні ліфти» для фахівця у сфері прикладної механіки.
- Соціалізація та статусно-рольова система:** У чому полягає принципова різниця між вродженим (приписаним) та набутих (досягнених) соціальним статусом? Опишіть етапи первинної професійної соціалізації майбутнього фахівця зі спеціальності 131 Прикладна механіка (від студента до інженера-конструктора чи технолога).
- Девіантна поведінка:** Поясніть структурні причини виникнення девіантної (відхильної) поведінки на машинобудівному виробництві (наприклад, порушення норм безпеки, крадіжки інструменту чи металу). Як суворі формальні та неформальні санкції (механізми соціального контролю) допомагають гарантувати технічну безпеку при роботі з пресами та верстатами з ЧПК?

БЛОК 2. АНАЛІТИЧНИЙ ІНЖЕНЕРНО-СОЦІОЛОГІЧНИЙ КЕЙС (Максимум — 6 балів)

Формат: розгорнута письмова відповідь (міні-есе) з обов'язковим використанням фахової машинобудівної термінології.

Кейс-завдання: «Організаційна культура vs Тіньові норми виробничого цеху»

Вихідні дані: Молодий фахівець (інженер-технолог) після закінчення коледжу чи університету працевлаштовується на відповідальну посаду майстра дільниці на великий машинобудівний завод. Він виявляє, що усталені неформальні правила в колективі верстатників (систематичні порушення техніки безпеки, робота без захисних окулярів, самовільна зміна режимів різання заради швидкості) грубо суперечать офіційним інструкціям з охорони праці. Його спроби діяти за правилами викликають агресивний осуд і саботаж (бойкот) з боку досвідчених старих робітників.

Завдання для здобувача: Напишіть аналітичне есе, у якому:

1. **Діагностика проблеми:** Використовуючи соціологічні поняття соціального контролю, аномії та неформальних санкцій, глибоко поясніть, чому виробничий колектив чинить організований опір дотриманню офіційних правил компанії.
2. **Рольовий конфлікт:** Опишіть суть жорсткого внутрішньорольового конфлікту, з яким зіткнувся молодий фахівець (як представник керівництва і як член нової зміни), намагаючись змінити девіантну виробничу поведінку підлеглих.
3. **Управлінський алгоритм:** Запропонуйте конкретний, покроковий інженерний алгоритм дій молодого технолога/майстра для зміни поведінкових установок колективу без провокування відкритого деструктивного конфлікту чи страйку в цеху.

Критерії оцінювання кейсу (дескриптори):

- **5-6 балів (Відмінно):** Блискуча аналітика. Здобувач демонструє глибоке розуміння теорії соціального контролю (Мертон, Дюркгейм), вільно оперує машинобудівною термінологією (ДСТУ, ОП), пропонує логічний та дієвий алгоритм розв'язання конфлікту без застосування виключно силових методів, демонструє лідерські якості.
- **3-4 бали (Добре):** Тема розкрита, але переважає сухий описовий підхід без глибокого заглиблення у соціологічний категоріальний апарат та розуміння психології зміни.
- **1-2 бали (Задовільно):** Поверхове розуміння матеріалу, слабкий, непереконливий зв'язок між соціологічною теорією та реальною управлінською практикою на виробництві.
- **0 балів (Незадовільно):** Відповідь відсутня, не по суті або виявлено академічний плагіат.

ЗАВДАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ № 2

Змістовий модуль 2: Соціологія організації, праці та трудових відносин у машинобудівній галузі

Максимальна оцінка: 11 балів | Час виконання: 2 години

БЛОК 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ ФУНДАМЕНТ (Максимум — 5 балів)

Формат: термінологічний диктант та тестові завдання закритого типу (по 1 балу за кожну правильну та повну відповідь).

1. **Соціологія організацій:** Дайте соціологічне визначення трудовому колективу як формальній соціальній організації. Яку стратегічну роль відіграє організаційна культура та корпоративна інженерна етика на підприємствах прикладної механіки?

2. **Стилі лідерства:** Назвіть три основні типології стилів управління за К. Левінім (авторитарний, демократичний, ліберальний). Як кожен із них впливає на рівень ефективності роботи та психологічний клімат у конструкторському бюро (КБ) чи у виробничому цеху?
3. **Анатомія конфлікту:** У чому полягає принципова різниця між об'єктивними (структурними) та суб'єктивними (соціально-психологічними) причинами виникнення гострих трудових конфліктів у машинобудуванні?
4. **Стратегії медіації:** Опишіть стратегії поведінки у виробничих конфліктних ситуаціях (за моделлю Томаса-Кілманна: компроміс, співробітництво, уникнення). Чому медіація є найсучаснішим методом конструктивного вирішення суперечок між конструкторами та технологами виробництва?
5. **Мотивація праці:** Назвіть 3 матеріальні та 3 нематеріальні стимули підвищення продуктивності праці інженерно-технічного персоналу (ІТП), майстрів та лінійних робітників-верстатників.

БЛОК 2. АНАЛІТИЧНИЙ ІНЖЕНЕРНО-СОЦІОЛОГІЧНИЙ КЕЙС (Максимум — 6 балів)

Формат: розгорнута письмова відповідь (міні-есе) з обов'язковим використанням фахової машинобудівної термінології.

Кейс-завдання: «Трудовий конфлікт та демотивація персоналу на заводі»

Вихідні дані: У великій машинобудівній компанії керівництво одноосібно вирішило змінити систему преміювання операторів ЧПК та слюсарів-складальників, жорстко прив'язавши її виключно до «голого» обсягу виконаних деталей без жодного урахування складності креслень, жорсткості допусків чи зношеності інструменту. Це миттєво призвело до «італійського» (прихованого) страйку, постійних конфліктів між працівниками за «вигідні» (прості) операції та масових звільнень найбільш кваліфікованих робітників, що поставило під загрозу зриву постачання обладнання.

Завдання для здобувача: Напишіть аналітичний звіт, у якому:

1. **Діагностика управління:** Спираючись на теорії мотивації праці (зокрема, теорію справедливості Дж. Адамса), холоднокровно проаналізуйте системні помилки вищого менеджменту при впровадженні такої нової системи оплати.
2. **Аналіз конфлікту:** Визначте поточну стадію динаміки конфлікту та детально опишіть його об'єктивні (структурно-економічні) причини.
3. **Стратегія вирішення:** Запропонуйте конкретну, інженерно та фінансово вивірену стратегію (наприклад, досягнення компромісу чи створення моделі співробітництва) для швидкого вирішення цього трудового конфлікту, зміни розцінок та відновлення ефективного соціального партнерства на машинобудівному підприємстві.

Критерії оцінювання кейсу (deskriptori):

- **5-6 балів (Відмінно):** Блискуча управлінська аналітика. Здобувач вільно оперує теоріями мотивації та конфліктології, пропонує економічно та соціально абсолютно обґрунтовану модель вирішення страйку, рятуючи графік виробництва.
- **3-4 бали (Добре):** Тема розкрита, але переважає сухий описовий підхід без глибокого застосування наукових стратегій медіації та теорії справедливості.

- **1-2 бали (Задовільно):** Поверхове розуміння глибинних причин конфлікту, відсутність дієвого, практичного алгоритму вирішення ситуації в цеху.
- **0 балів (Незадовільно):** Відповідь відсутня або виявлено академічний плагіат.

ЗАВДАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ № 3

Змістовий модуль 3: Соціологія масових комунікацій, прикладні дослідження та соціальна стійкість суспільства

Максимальна оцінка: 11 балів | Час виконання: 2 години

БЛОК 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ ФУНДАМЕНТ (Максимум — 5 балів)

Формат: термінологічний диктант та тестові завдання закритого типу (по 1 балу за кожну правильну та повну відповідь).

- Медіапростір та машинобудування:** Як соціальні мережі, цифрові платформи та масові комунікації формують громадську думку щодо якості промислового обладнання, екологічності заводів та іміджу машинобудівної галузі?
- Інформаційна гігієна:** Поясніть критичну важливість фактчекінгу та жорсткої інформаційної гігієни для головного конструктора чи технолога в умовах гібридних інформаційних загроз, промислового шпигунства та ІПСО на підприємстві?
- Методологія досліджень:** Які існують основні кількісні та якісні методи збору соціологічної інформації (опитування, B2B анкетування замовників, фокус-групи)? Назвіть 4 етапи проведення прикладного соціологічного дослідження в B2B-маркетингу.
- Вибірка в соціології:** Фахово поясніть поняття «генеральної сукупності» та «репрезентативності вибірки» під час проведення досліджень потреб клієнтів інжинірингової компанії чи оцінки індексу лояльності (NPS) виробника обладнання.
- Соціальна стійкість та інклюзія:** Дайте визначення *trauma-informed підходу* (управління, обізнаного з травмою). Чому створення безбар'єрної інфраструктури та застосування принципів Універсального дизайну в конструкторських бюро та виробничих цехах є критичним і законодавчо обов'язковим для забезпечення рівних прав осіб з інвалідністю в суспільстві?

БЛОК 2. АНАЛІТИЧНИЙ ІНЖЕНЕРНО-СОЦІОЛОГІЧНИЙ КЕЙС (Максимум — 6 балів)

Формат: розгорнута письмова відповідь (міні-есе) з обов'язковим використанням фахової машинобудівної термінології.

Кейс-завдання: «Інклюзивне середовище та trauma-informed підхід на машинобудівному підприємстві»

Вихідні дані: До жорсткого чоловічого колективу виробничої зміни (або КБ) повертається працювати працівник-ветеран після тривалої участі в інтенсивних бойових діях. Він має надзвичайно загострене почуття справедливості, нетерпимість до брехні, різко і болісно реагує на гучні раптові звуки в цеху (робота пресів, гуркіт металу, пневмоінструмент) та на неконструктивну критику керівництва. Інші цивільні працівники не знають, як з ним етично комунікувати, бояться "ляпнути зайвого" і тому починають його просто уникати, що повністю руйнує командну роботу при складанні складних механізмів.

Завдання для здобувача: Напишіть розгорнутий аналітичний звіт для директора компанії, у якому:

1. **Соціологічна діагностика:** Детально поясніть глибинні психологічні та соціальні причини виникнення цього небезпечного комунікативного бар'єра між цивільним трудовим колективом та ветераном.
2. **Застосування trauma-informed підходу:** Розробіть для начальника цеху (майстра) покроковий, делікатний план соціально-психологічної та професійної реінтеграції ветерана в колектив, не викликаючи до нього штучної, принизливої жалості.
3. **Створення безпечного простору:** Запропонуйте конкретні інженерні (акустичні) та жорсткі етичні правила (до корпоративного кодексу) для створення справді інклюзивного, психологічно безпечного середовища для всіх без винятку працівників виробничого цеху чи офісу КБ.

Критерії оцінювання кейсу (deskriptори):

- **5-6 балів (Відмінно):** Блискуча аналітика. Здобувач глибоко і тонко розуміє принципи trauma-informed підходу та інклюзії, пропонує ефективні, екологічні та технічно здійсненні рішення для адаптації робочого місця (верстата/стола) та навчання команди.
- **3-4 бали (Добре):** Тема розкрита, але переважає сухий медичний або суто технічний опис проблеми без достатньої уваги до соціологічних аспектів людської толерантності та етики цехової комунікації.
- **1-2 бали (Задовільно):** Поверхове розуміння матеріалу та неможливість запропонувати дієві управлінські рішення.
- **0 балів (Незадовільно):** Відповідь відсутня або виявлено академічний плагіат.